

The Military Balance 2022. International Institute for Strategic Studies. Abingdon: Taylor & Francis, 2022.
"World Air Forces 2022". *Kataloh VPS svitu 2022*. <https://www.flightglobal.com/download?ac=83735>
"World Directory of Modern Military Aircraft (WDMMA)". *Vsesvitnii kataloh suchasnykh viiskovykh litakiv*. <https://www.wdmma.org/>
"World Directory of Modern Military Warships (WDMMW)". *Vsesvitnii kataloh suchasnykh viiskovykh korabliv*. <https://www.wdmmw.org/>

Wezeman, P. D., Kuimova, A., and Wezeman, S. T. "Trends in International Arms Transfers, 2021". *SIPRI Fact Sheet*. March 2022. <https://nonews.co/wp-content/uploads/2022/06/TIAT2021.pdf>
Yerina, A. M. "Statystychni profili militaryzatsii hlobalnoho prostoru" [The Statistical Profiles Regarding the Militarization of the Global Space]. *Biznes Inform*, no. 9 (2019): 193-199.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-9-193-199>

УДК 341.1/8
JEL: F02; F13; F42
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-33-38>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-ІСПАНСЬКОГО ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

©2023 ПАНОВА І. О., ПЕТРОВ Г. А.

УДК 341.1/8
JEL: F02; F13; F42

Панова І. О., Петров Г. А. Проблеми та перспективи українсько-іспанського двостороннього співробітництва

Метою статті є аналіз проблем і перспектив українсько-іспанського двостороннього співробітництва. Робота присвячена обґрунтуванню основних напрямів та проблем, а також окресленню пріоритетних напрямів взаємодії держав. Зазначено, що сутність зовнішньої політики полягає в тому, що це механізм, який національні уряди використовують для керування дипломатичними взаємодіями та відносинами з іншими країнами. Визначено, що зовнішня політика держави відображає її цінності та мету, сприяє досягненню її політичних і економічних цілей на світової арені. Крім того, зовнішня політика деяких держав зосереджена саме на національній та міжнародній безпеці, що допомагає визначити, як будь-яка країна взаємодіє з міжнародними організаціями, такими як ООН, та з громадянами інших країн. Основними напрямками двостороннього співробітництва України та Іспанії можна назвати економічний та політичний, а останнім часом – і воєнний напрям співробітництва. Водночас проблемами двостороннього співробітництва України та Іспанії є порушення економічного балансу між країнами, що призводить до посилення кризи в економіці обох країн. Вдаючись до прогнозування пріоритетних напрямів двосторонньої взаємодії України та Іспанії, можна припустити, що основним пріоритетним напрямом найближчим часом буде саме іспанська допомога Україні у війні з Російською Федерацією, повенне відновлення України, а також допомога в інтегруванні України в ЄС і НАТО. Пріоритети зовнішньої політики Іспанії традиційно орієнтовані на Європу, Середземномор'я, Північну та Південну Америку. Вона рідше підтримує зміцнення глобального управління, відіграючи активну роль у багатосторонній системі. Іспанія має особливі зростаючі інтереси в Європейському регіоні та співпрацює як із самим Європейським Союзом як із одним з членів у цьому регіоні, так і з партнерами ЄС, такими, наприклад, як Україна. Це політичне співробітництво підкріплюється торговельними та інвестиційними зв'язками – із особливою увагою до секторів інфраструктури та відновлюваної енергії.

Ключові слова: зовнішня політика, національна безпека, міжнародна безпека, двостороннє співробітництво, Україна, Іспанія.

Бібл.: 13.

Панова Ірина Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: iryna.panova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1975-5644>

Петров Георгій Андрійович – студент, кафедра туристичного бізнесу та країнознавства, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

UDC 341.1/8
JEL: F02; F13; F42

Panova I. O., Petrov H. A. The Problems and Prospects of Ukrainian-Spanish Bilateral Cooperation

The purpose of the article is to analyze the problems and prospects of Ukrainian-Spanish bilateral cooperation. The research is aimed at substantiating the main directions and problems, as well as the outlining of priority areas of interaction between both States. It is noted that the essence of foreign policy is that it is a mechanism that national governments use to manage diplomatic interactions and relations with other countries. It is defined that the foreign policy of the State reflects its values and goals, contributes to the achievement of its political and economic goals on the world stage. In addition, the foreign policy of some States focuses precisely on national and international security, which helps to determine how any country interacts with international organizations, such as the UN, and with citizens of other countries. The main directions of bilateral cooperation between Ukraine and Spain can be called economic and political, and recently – the military direction of cooperation. Simultaneously, the problems of bilateral cooperation between Ukraine and Spain are the violation of the economic balance between the countries, which leads to an aggravation of the crisis in the economy of both countries. Coming down to forecasting the priority directions of bilateral cooperation between Ukraine and Spain, one can assume that the main priority direction in the near future will be Spanish assistance to Ukraine in the war with the Russian Federation, post-war restoration of Ukraine, as well as assistance in integrating Ukraine into the EU and NATO. The priorities of Spain's foreign policy are traditionally focused on Europe, the Mediterranean, North and South America. Spain strongly supports strengthening global governance, playing an active role in the multilateral system. Spain has special growing interests in the European region and cooperates with both the European Union itself,

both with a like-minded actor in the region and with the EU partners, such as Ukraine. This political cooperation is supported by trade and investment ties – with a special focus on the infrastructure and renewable energy sectors.

Keywords: foreign policy, national security, international security, bilateral cooperation, Ukraine, Spain.

Bibl.: 13.

Panova Iryna O. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Tourism and Country Studies, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: iryna.panova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1975-5644>

Petrov Heorhii A. – Student, Department of Tourism and Country Studies, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

Сьогодні рівень розвитку міжнародного суспільства визначається збільшенням ролі співробітництва між країнами, які, маючи вагомий рівень інтеграції в глобальні процеси, зобов'язані якнайшвидше реагувати на зміни, що відбуваються на міжнародній арені. Беручи це до уваги, держава для забезпечення власного сталого розвитку повинна сконцентруватися на реалізації більш ефективного зовнішньополітичного курсу, який було створено за умов плідної співпраці з акторами міжнародного середовища. У зв'язку з цим ізоляція країни від світових процесів неможлива. Таким чином, на теперішній час актуальним є дослідження теоретичних і практичних аспектів реалізації зовнішньої політики держави, а саме, Іспанії. Гострою проблемою в науці залишається якісна оцінка ефективності зовнішньої політики. Для її вирішення важливо мати чітке розуміння мети зовнішньополітичної діяльності, ієрархії зовнішньополітичних пріоритетів та інструментарію зовнішньої політики.

Дослідженням проблем і перспектив українсько-іспанського двостороннього співробітництва в Україні займається чимало вітчизняних науковців, зокрема: Чума Б. П., Іваницька О. П., Слюсаренко І. Ю., Хмель А. О., Годлевська В. Ю., Матлай Л. С., Бессонова М. М., Вакарчук К. В., Жолонко Т. В., Бурдяк О. В. та інші. Проте все ще залишаються відкритими питання щодо пріоритетних етапів формування відносин Іспанії та України, існуючих проблемних аспектів та на яку саме воєнну, економічну, політичну підтримку можна очікувати в розрізі повномасштабного російського військового вторгнення. Метою статті є аналіз проблем і перспектив українсько-іспанського двостороннього співробітництва.

Одним із головних напрямів двостороннього співробітництва України та Іспанії є міжнародно-політичне. Особливо міжнародно-політична підтримка Іспанією України стала актуальною з 24 лютого 2022 р., після військового вторгнення Російської Федерації [5; 9]. Іспанська влада своїми заявами та діями підтверджує, що рішуче засуджує невиправдану агресію РФ, включно з тимчасовою окупацією Кримського півострова, де порушується міжнародне гуманітарне право та права людини [5; 9].

Іспанія, як один із провідних членів ЄС, може взяти участь у розробці та реалізації плану підтримки

України, який включатиме військову допомогу у форматі «угоди про безпеку»; гарантії безпеки; економічну підтримку, надання доступу до єдиного ринку ЄС; допомогу в забезпеченні енергопостачання України [7]. Крім того, цей план стане свідченням прагнення європейців, і зокрема іспанців, допомогти Україні, показавши світовій спільноті, що ЄС та Іспанія, як ключовий гравець Європи, і надалі підтримуватимуть Україну.

Комплексний план щодо підтримки України може містити чотири основні елементи, які Іспанія зобов'язеться підтримувати [8]:

- ★ **Військова безпека** – Іспанія може надати довгострокову військову допомогу Україні шляхом нового договору про безпеку, погодженим між ЄС та Україною, або безпосередньо між Іспанією та Україною. Це включатиме відправлення зброї та обладнання українським збройним силам і службам безпеки, а також навчання та технічну допомогу в таких сферах, як, наприклад, кібербезпека [8].
- ★ **Гарантії безпеки** – Іспанія може розширити військову допомогу, надану Угодою про безпеку, комплексним набором гарантій безпеки як додатково до колективних гарантій, так і індивідуальним набором гарантій. У них буде визначено механізми й алгоритми більш інтенсивної підтримки, яку Іспанія надасть Україні в разі посилення ескалації з боку Росії [8].
- ★ **Економічна безпека** – Іспанія може продовжити разом з іншими країнами – членами ЄС надавати фінансову допомогу для стабілізації української економіки та початку тривалого процесу відновлення. Але щоб забезпечити довгострокове бачення інтеграції з Європою, ЄС може запропонувати Україні партнерство «розширення», а Іспанія стане його ініціатором, сприятиме прискоренню реалізації цієї програми. Дане рішення вигідне, передусім, для самої держави – через економічні відносини між двома країнами (особливо в сільськогосподарському секторі), що позитивно відобразиться на господарстві Іспанії. Крім того, буде відкритий доступ Україні до європейського ринку, що потенційно дозволить їй

отримати фінанси на відновлення і розвиток, а також допоможе підготуватися до членства в ЄС у довгостроковій перспективі [8].

- ✦ *Енергетична безпека* – Іспанія може посприяти більш щільному інтегруванню енергетичної інфраструктури України до ЄС. А також, будучи лідером в Європі із «зеленої енергетики», вона може не лише інвестувати в український енергетичний сектор, але й загалом допомагати розвивати. ЄС, своєю чергою, для цих цілей надасть Україні «Фонд справедливого переходу» за зразком внутрішнього «Фонду справедливого переходу політики ЄС», в якому Іспанія також має можливість взяти активну участь [8].

Іноземна військова допомога має вагоме значення сьогодні. У тривалій перспективі буде життєво важливо зміцнити військовий потенціал України та запобігти подальшій ескалації воєнного конфлікту. Партнери-країни, зокрема Іспанія, допомагатимуть в досягненні поставлених цілей [8].

Один із способів досягти цього – надати Україні «безпековий договір». По суті, це може бути двосторонній договір між Іспанією та Україною, або ж набір заходів ЄС та України, підтриманих та/або запропонованих Іспанією і спрямованих на посилення співпраці між секторами безпеки та оборони ЄС і України. Такий договір безпеки стане широкомасштабною спробою поліпшити співпрацю Іспанії зі своїми партнерами щодо реформування розвідки, кібербезпеки та військового співробітництва – посилюючи допомогу, яку Євросоюз та сама Іспанія надає Україні для захисту від зовнішніх загроз [8].

Напередодні повномасштабного російського вторгнення в Україну було зроблено багато подібних поодиноких зусиль. Але їх було недостатньо, і країни – члени ЄС, у тому числі Іспанія, загалом не очікували цього вторгнення, на відміну від США та Великої Британії. На наступному етапі тривалої війни Іспанія може взяти на себе ініціативу у просуванні договору безпеки з Україною. Іспанія також може в майбутньому більш систематично оцінювати потреби України у військовій допомозі та докладати більше зусиль для задоволення цих потреб. Прогрес у цьому в іспанського уряду вже можна побачити. Наприклад, на початку конфлікту іспанські посадовці заявляли, що не будуть відправляти ніякої зброї в Україну, потім стали відправляти різне, в основному піхотне, спорядження, а останнім часом уже допомагають передовими системами ПВО та іншим більш передовим і важким озброєнням [8].

Окрім військової допомоги, Україна також потребуватиме глибшого почуття солідарності з боку Іспанії – відчуття того, що іспанці надаватимуть більш широкую підтримку в найближчий період. Щоб досягти цього, Україні потрібні гарантії безпеки, які

визначають, яку підтримку Іспанія може надати та за яких саме обставин, враховуючи різні форми ескалації з боку Російської Федерації. В ідеалі такі запоруки слідували б за врегулюванням, і всі сторони, включно з країною-агресоркою, брали б у них участь, але на зараз це неможливо. Проте деякі партнери України, у тому числі Іспанія, вже розглядають можливість надання двосторонніх гарантій безпеки [8].

Вказані гарантії мали б подвійну функцію. По-перше, Іспанія прагнула б запевнити Україну, що вона не залишиться сама перед обличчям агресії з боку Росії. Більше того, Іспанія разом з європейською повинні допомогти Україні почуватися достатньо комфортно щодо майбутньої підтримки стосовно переговорів про врегулювання з Російською Федерацією на власних умовах. По-друге, гарантії безпеки мають на меті стримати РФ від нових актів агресії шляхом зменшення невизначеності щодо майбутньої підтримки Іспанії в солідарності з іншими країнами НАТО. Країна-агресор має розуміти, що на подальшу ескалацію чи агресію отримає відповідь у вигляді посиленої підтримки України з боку Іспанії [8].

З усіх цих причин Іспанія, як і будь-яка інша європейська країна, може надати гарантії безпеки в рамках свого тривалого військового плану підтримки України. Ці запевнення набувають форми двосторонніх політичних угод між ЄС та Україною, і, звісно, між Україною та Іспанією [8].

Українські посадовці неодноразово закликали до юридично обов'язкових гарантій безпеки від союзників України. Їхнє розуміння сформоване досвідом Будапештського меморандуму 1994 року. У цьому документі США, Велика Британія та РФ зобов'язалися поважати суверенітет і територіальну цілісність України, в обмін на що Україна погодилася відмовитися від ядерної зброї, що залишилася на її території після розпаду Радянського Союзу. Проте цей документ не зупинив Росію від анексії Криму та дестабілізації Донбасу у 2014 р. або від подальшого вторгнення в Україну у 2022 р. [8].

Головною причиною неспроможності ефективно зберегти територіальну цілісність України Київ вважає відсутність юридично-обов'язкових зобов'язань інших підписантів, зокрема Російської Федерації. Крім того, Будапештський меморандум передбачав лише негативні зобов'язання (утримуватися від певних дій) і жодних позитивних зобов'язань (реагувати на певні дії). У цьому сенсі США та Велика Британія виконали свої зобов'язання за меморандумом. Дійсно, враховуючи санкції, накладені на Росію, і військову допомогу, надану Україні після 2014 і 2022 рр., вони значно перевищили обіцянки, дані в Будапешті. Таким чином, необхідно звернути увагу на те, що, кажучи про Будапештський меморандум, важливо звертати увагу не на юридичну природу гарантій безпеки, яких потребує Україна, а на їх зміст. Майбутні гаран-

тії мають включати позитивні зобов'язання щодо відповіді на російську агресію, і не має бути жодних сумнівів щодо готовності гарантів діяти [8].

Насправді юридично обов'язковий документ може бути менш суттєвим, ніж загальне політичне зобов'язання. Гарантії будуть ефективними лише тоді, коли вони сприятимуть політичним інтересам тих, хто їх надає. Члени НАТО, і, зокрема, Сполучені Штати, з цієї причини завжди діяли дуже обережно в питаннях війни та миру. Навіть стаття 5 НАТО не передбачає автоматичних дій, а радше зберігає здатність союзників оцінювати доцільність різних варіантів перед прийняттям рішень консенсусом. Уряди не хочуть бути втягнутими у військові дії без прийняття політичного рішення про це, виходячи з власних політичних інтересів. Це означає, що у випадку гарантій безпеки для України юридично обов'язковий документ у підсумку міститиме лише загальні, або навіть неоднозначні принципи [8].

Ці гарантії безпеки, які Іспанія може надати Україні, повинні уникати надання будь-яких гарантій членства в НАТО і не повинні перешкоджати можливості певної форми нейтралітету України. Гарантії безпеки зазвичай надаються зовнішніми державами для збереження певного балансу їхніх інтересів або певного статус-кво. І якщо Україна не стане членом НАТО, гарантії безпеки, які вона отримує, повинні бути чітко відмежовані від статті 5. Відсутність чітких відмінностей може завдати шкоди як безпеці самому НАТО (чия стримувальна позиція може стати безпосередньою мішенню, якби вона розглядалася як та, що підтримує або готова підтримати Україну), так і безпеці України (через спробу РФ переверити, наскільки члени НАТО готові висловити солідарність з Україною) [8].

Крім того, політичні потреби Іспанії такі, що Україні також потрібно буде надати власні гарантії. З юридично зобов'язувальним документом Україна може зазнати певної форми геополітичного морального ризику, коли надмірна впевненість щодо підтримки союзників спонукатиме майбутніх українських лідерів до необдуманих дій. Але незалежно від юридичного характеру конкретної гарантії безпеки Іспанія не виконуватиме її, якщо вважатиме, що Україна не діяла згідно із зазначеними вимогами. У цьому світлі юридично необов'язкова угода може виявитися більш потужним документом, ніж щось, що, на перший погляд, містить жорсткі та швидкі гарантії [8].

У тривалій війні неможливо чекати мирного врегулювання, щоб вжити заходів для забезпечення майбутнього економічного розвитку України. Щоб зберегти свою здатність протистояти военній агресії протягом довготривалого часу, Україні буде потрібна міжнародна допомога для військового фінансування, підтримки макроекономічної стабільності та навіть, ще до закінчення війни, – для початку відновлен-

ня, необхідного після більш інтенсивних фаз війни. З огляду на це Іспанія як окремо, так і в рамках ЄС, скоріше за все, буде продовжувати надавати допомогу, щоб підтримувати функціонування української економіки під час тривалої війни [8].

Зауважимо, що економіка України вже зазнає значних збитків в умовах тривалої війни. На даний момент, наприклад, відсутня можливість експортувати певні продукти, які раніше приносили значний відсоток надходжень до бюджету країни [8].

Сьогодні є актуальним створення бачення європейського майбутнього України. Надання кандидатури на членство в ЄС у червні 2022 р. є важливим показником європейської підтримки, але процес членства тривалий і невизначений, для його реалізації можуть знадобитися роки. Без вагомості підтримки Іспанії та інших країн ЄС цей процес може призвести до розчарування в Україні, як це сталося в деяких країнах Західних Балкан. Іспанська підтримка може стати суттєвим важелем для України в її європейських та євроатлантичних прагненнях [8].

Поряд із військовими, безпековими та економічними аспектами всеосяжного плану Європи, успіх України в тривалій війні залежатиме від збереження її енергетичної системи. Дійсно, безпечна енергетична система посилить діяльність щодо підтримки інших аспектів, забезпечуючи ефективні військові дії, мінімізуючи загрози безпеці для України та сприяючи економічному розвитку. В цьому випадку Іспанія особливо може допомогти Україні, тому що є фактичним лідером в ЄС з енергетики, зокрема, як зазначалося раніше, в «зеленій енергетиці», яка цінується в ЄС [8].

Щоб досягти цього, Україна має розпочати інтеграцію та узгодження своєї енергетичної та екологічної політики з політикою ЄС, а Іспанія може надати їй підтримку в цьому. У сфері енергетики інтеграція необхідна, оскільки Російська Федерація часто намагалася використати свій контроль над енергетичними ресурсами для домінування над країнами, з якими межує. У випадку України російська присутність в українських енергетичних компаніях і транзитній інфраструктурі в минулому сприяла корупції й обмежувала її суверенітет. Окупація частини України дає Росії фактичний контроль над деякими критично важливими об'єктами енергетичної інфраструктури держави, включно з найбільшою в Європі атомною електростанцією в Запоріжжі, яка виробляє 20 відсотків електроенергії в Україні [8].

Україна підключила свою електричну мережу до мережі ЄС у перші дні війни, але в цій галузі ще багато чого необхідно зробити. Країні знадобиться додаткова допомога, щоб налаштувати власну енергетичну систему після вторгнення Росії та продовжити її модернізацію. Їй потрібно буде перебудувати та вдосконалити свою енергетичну інфраструктуру відповідно до європейських стандартів. Києву також необхідно

буде підвищити внутрішню енергоефективність, диверсифікувати імпорту енергії та провести внутрішні реформи для викоринення корупції та лібералізації енергетичних ринків, у чому також може знадобитись багаторічний досвід Іспанії [8].

Також перспективними у взаємодії двох країн є торговельні відносини. Україна та Іспанія мають достатньо позитивні перспективи для динамічного розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин. Важливим в українсько-іспанській торгівлі є сільськогосподарські товари [1; 12].

В Іспанії за останні сезони спостерігалось зниження врожаю пшениці, що спричинило збільшення імпорту цієї культури. При цьому слід зазначити, що з 2014 р. Іспанія значно збільшила імпорту пшениці з України. Насамперед це було зумовлено конкурентоспроможністю українського зерна на світовому ринку, а також наявністю безмитних квот на постачання зернових до країн ЄС [1; 12].

Зниження врожаю зернових культур в Іспанії також, відповідно, спричинить збільшення попиту на імпортоване зерно і згодом зростання цін на пшеницю, ячмінь, кукурудзу на внутрішньому ринку. Тобто Іспанія буде більш залежною від імпорту зернових, ніж у попередніх сезонах, враховуючи зниження перехідних запасів, а також валовий збір урожаю [1; 12].

При виборі країни-експортера сільгоспкультур основним пріоритетом Іспанії є Україна по багатьох причинах – ціна, якість, логістична легкість експорту через певний рівень економічної співпраці України та ЄС тощо [1; 12]. І це торговельне співробітництво між Іспанією та Україною буде тільки збільшуватися та поліпшуватися з майбутнім збільшенням співпраці та інтеграції між Україною та ЄС.

Сьогодні Україні не варто очікувати на значне зростання обсягу іспанських інвестицій чи фінансової допомоги, навіть незважаючи на вкрай потребуєче становище України в результаті війни з агресором в особі РФ. Незважаючи на зростання іспанської економіки, яке дорівнювало 3% протягом трьох попередніх років, країна досі не змогла подолати наслідки фінансово-економічної кризи 2008 р. У 2017 р. Іспанії вдалося перевершити рівень ВВП докризового періоду, проте це економічне зростання відносне, оскільки значна кількість економічних показників залишається нижчою за докризові. У тому числі зберігається досить високий рівень безробіття (на 2021 р. воно досягало майже 16% населення країни, у тому числі майже 35% серед молоді), а також велика зовнішня заборгованість (у 2021 р. досягала близько 190% ВВП) [3; 4; 7; 10; 11].

Відповідно до Угоди про економічне та промислове співробітництво між Україною та Іспанією від 7 жовтня 1996 р. (набула чинності 12 квітня 2000 р.) сторони утворили українсько-іспанську Міжурядову змішану комісію з економічного та промислового

співробітництва. Наразі відбулося три засідання Комісії: у липні 2008 р. у Мадриді, у квітні 2011 р. у Києві, у грудні 2018 р. у Мадриді [2].

У квітні 2017 р. Український союз промисловців і підприємців та Іспанська конфедерація бізнес-організацій (СЕОЕ) підписали Меморандум про взаєморозуміння та утворили Українсько-іспанську ділову раду [2]. Тривають переговори між Торгово-промисловою палатою України та Торгово-промисловою палатою Іспанії щодо створення механізму двосторонньої співпраці [2; 11].

Але, на жаль, існують і проблемні сторони двостороннього співробітництва України та Іспанії. Найбільшою проблемою є нинішня кризова ситуація в Україні, яка створює масштабні економічні проблеми у світі, та, зокрема, є причиною для занепокоєння іспанських фермерів, оскільки Іспанія закуповує в Україні майже 20% імпортованих зернових, необхідних товарів для потужного тваринницького та кормового сектора. Інше занепокоєння полягає в тому, що Україна є другим за величиною постачальником соняшникової олії в Іспанію. Тобто війна в Україні вкрай негативно впливає на економіку Іспанії, що вводить останню в більш кризове та нестабільне становище [3; 4; 6; 7; 10].

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що навіть перебуваючи в такій вкрай кризовій ситуації, Іспанія завжди була хоча і далеким, але вагомим партнером України. Крім того, вона активно допомагає під час повномасштабного російського вторгнення. Головними напрямками двостороннього співробітництва обох країн є політична й економічна взаємодія, тоді як головною проблемою є порушення економічного балансу між країнами, що призводить до посилення кризи в економіці обох держав. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Испания & Украина: развитие взаимовыгодного сотрудничества / АПК ИНФОРМ. 25.07.2015. URL: <https://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1049334>
2. УСПП та Іспанська конфедерація організацій роботодавців (СЕОЕ) створили ділову раду «Україна-Іспанія» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/?new=10370&country=ukr>
3. Flores D. Guerra en Ucrania – La guerra en Ucrania amenaza a la economía española con una nueva escalada en los precios / RTVE. 24.02.2022. URL: <https://www.rtve.es/noticias/20220224/guerra-ucrania-amenaza-economia-espanola-nueva-escalada-precios/2296841.shtml>
4. Feás E. Los efectos de la invasión de Ucrania sobre la economía española / Real Instituto Elcano. 02.03.2022.

- URL: <https://www.realinstitutoelcano.org/comentarios/los-efectos-de-la-invasion-de-ucrania-sobre-la-economia-espanola/>
5. How Spain's government is helping Ukraine (and is it enough?) / *The Local*. 01.03.2022. URL: <https://www.thelocal.es/20220301/how-spain-is-helping-ukraine-and-is-it-enough>
 6. Lloyd N., Desjardins G. El negativo impacto de la guerra de Ucrania en la economía de la Unión Europea / *Euronews*. 08.06.2022. URL: <https://es.euronews.com/next/2022/06/08/el-negativo-impacto-de-la-guerra-de-ucrania-en-la-economia-de-la-union-europea>
 7. Ukraine is a key supplier of some commodities to Spain / *Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*. 15.03.2022. URL: <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2022/03/15/ukraine-is-a-key-supplier-of-some-commodities-to-spain>
 8. Buras P., Dumoulin M., Gressel G., Shapiro J. Survive and thrive: A European plan to support Ukraine in the long war against Russia / *European Council on Foreign Relations*. 09.09.2022. URL: <https://ecfr.eu/publication/survive-and-thrive-a-european-plan-to-support-ukraine-in-the-long-war-against-russia/>
 9. President Sánchez reiterates his message of support for Ukraine and calls on Russia to withdraw from all territory / *Ministerio de Asuntos exteriores, Unión Europea y Cooperación*. 23.08.2022. URL: https://www.exteriores.gob.es/Embajadas/washington/en/Comunicacion/Noticias/Paginas/Articulos/20220823_NEWS02.aspx
 10. Torres R., Fernández M. J. El conflicto en Ucrania y la economía española / *funcas*. Marzo 2022. URL: <https://www.funcas.es/articulos/el-conflicto-en-ucrania-y-la-economia-espanola/>
 11. Relaciones comerciales / *Embajada de Ucrania en el Reino de España*. 29.10.2020. URL: <https://spain.mfa.gov.ua/es/partnership/cooperacion-comercial/170-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-ispnijeju>
 12. Ukraine, Spain discuss trade and economic cooperation / *UKRINFORM*. 10.09.2020. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/3097209-ukraine-spain-discuss-trade-and-economic-cooperation.html>
 13. El Kaidi Yo. Moroccan Land, Spanish Affiliation: Anachronism of Ceuta and Melilla / *Inside Arabia*. 30.01.2021. URL: <https://insidearabia.com/moroccan-land-spanish-affiliation-anachronism-of-ceuta-and-melilla/>
2021. <https://insidearabia.com/moroccan-land-spanish-affiliation-anachronism-of-ceuta-and-melilla/>
- Feas, E. "Los efectos de la invasion de Ucrania sobre la economía española". *Real Instituto Elcano*. March 02, 2022. <https://www.realinstitutoelcano.org/comentarios/los-efectos-de-la-invasion-de-ucrania-sobre-la-economia-espanola/>
- Flores, D. "Guerra en Ucrania – La guerra en Ucrania amenaza a la economía española con una nueva escalada en los precios". *RTVE*. February 24, 2022. <https://www.rtve.es/noticias/20220224/guerra-ucrania-amenaza-economia-espanola-nueva-escalada-precios/2296841.shtml>
- "How Spain's government is helping Ukraine (and is it enough?)". *The Local*. March 01, 2022. <https://www.thelocal.es/20220301/how-spain-is-helping-ukraine-and-is-it-enough>
- "Ispaniya & Ukraina: razvitiye vzaimovygodnogo sotrudnichestva" [Spain & Ukraine: Development of Mutually Beneficial Cooperation]. *APK INFORM*. July 25, 2015. <https://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1049334>
- Lloyd, N., and Desjardins, G. "El negativo impacto de la guerra de Ucrania en la economía de la Unión Europea". *Euronews*. June 08, 2022. <https://es.euronews.com/next/2022/06/08/el-negativo-impacto-de-la-guerra-de-ucrania-en-la-economia-de-la-union-europea>
- "President Sanchez reiterates his message of support for Ukraine and calls on Russia to withdraw from all territory". *Ministerio de Asuntos exteriores, Union Europea y Cooperacion*. August 23, 2022. https://www.exteriores.gob.es/Embajadas/washington/en/Comunicacion/Noticias/Paginas/Articulos/20220823_NEWS02.aspx
- "Relaciones comerciales". *Embajada de Ucrania en el Reino de España*. October 29, 2020. <https://spain.mfa.gov.ua/es/partnership/cooperacion-comercial/170-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-ispnijeju>
- Torres, R., and Fernandez, M. J. "El conflicto en Ucrania y la economía española". *funcas*. Marzo 2022. <https://www.funcas.es/articulos/el-conflicto-en-ucrania-y-la-economia-espanola/>
- "Ukraine is a key supplier of some commodities to Spain". *Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*. March 15, 2022. <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2022/03/15/ukraine-is-a-key-supplier-of-some-commodities-to-spain>
- "Ukraine, Spain discuss trade and economic cooperation". *UKRINFORM*. September 10, 2020. <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/3097209-ukraine-spain-discuss-trade-and-economic-cooperation.html>
- "USPP ta Ispaniska konfederatsiia orhanizatsii robotodavtsiv (CEO) stvorily dilovu radu «Ukraina-Ispaniia» [USPP and the Spanish Confederation of Employers' Organizations (CEO) Created the "Ukraine-Spain" Business Council]. *Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy*. <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/?new=10370&country=ukr>

REFERENCES

- Buras, P. et al. "Survive and thrive: A European plan to support Ukraine in the long war against Russia". *European Council on Foreign Relations*. September 09, 2022. <https://ecfr.eu/publication/survive-and-thrive-a-european-plan-to-support-ukraine-in-the-long-war-against-russia/>
- El Kaidi, Yo. "Moroccan Land, Spanish Affiliation: Anachronism of Ceuta and Melilla". *Inside Arabia*. January 30,